

Pyhän Hengen pilkkaaminen. Mitä se on ja mitä se ei ole?

Alustus Henkarissa 15.5.2017, alustajana Hannes Virrankoski

Pyhän Hengen pilkkaaminen mainitaan Uudessa testamentissa ainoana syntinä, jota ihminen ei voi saada anteeksi. Lukemattomat herkäät ihmiset ovat vuosisatojen mittaan joutuneet kauhun ja epätoivon valtaan pelätessään syyllistyneensä tähän syntiin. Monet ovat varmasti kauhuissaan meidänkin aikanamme. Mutta onko heillä tähän asiallista aihetta?

On kyllä totta, että Raamatussa esiintyy varsin pelottavan tuntuaisia mainintoja asiasta. Jeesuksen omiin sanoihin – siinä muodossa missä ne ovat säilyneet evankeliumeissa – sisältyy hyvin vakavia varoituksia Pyhän Hengen pilkkaamisesta. Mutta miten ne on ymmärrettävä?

Tällaisia jaksoja evankeliumeissa ovat seuraavat:

Matteus 12:22-32.

22. Silloin tuotiin hänen tykönsä riivattu mies, joka oli sokea ja mykkä, ja hän paransi hänet, niin että mykkä puhui ja näki. 23. Ja kaikki kansa hämmästyivät ja sanoivat: "Eiköhän tämä ole Daavidin poika?" 24. Mutta kun fariseukset sen kuullivat, sanoivat he: "Tämä ei aja riivaajia ulos kenenkään muun kuin Beelsebulin, riivaajain päämiehen, voimalla." 25. Mutta hän tiesi heidän ajatuksensa ja sanoi heille: "Jokainen valtakunta, joka riitautuu itsensä kanssa, joutuu autioksi, eikä mikään kaupunki tai talo, joka riitautuu itsensä kanssa, pysy pystyssä. 26. Jos nyt saatana ajaa ulos saatanan, niin hän on riitautunut itsensä kanssa; kuinka siis hänen valtakuntansa pysyy pystyssä? 27. Ja jos minä Beelsebulin voimalla ajan ulos riivaajia, kenenkä voimalla sitten teidän lapsenne ajavat niitä ulos? Niinpä he tulevat olemaan teidän tuomarinne. 28. Mutta jos minä Jumalan Hengen voimalla ajan ulos riivaajia, niin on Jumalan valtakunta tullut teidän tyköenne. 29. Taikka kuinka voi kukaan tunkeutua väkevän

taloon ja ryöstää hänen tavaroitansa, ellei hän ensin sido sitä väkevää? Vasta sitten hän ryöstää tyhjäksi hänen talonsa. 30. Joka ei ole minun kanssani, se on minua vastaan; ja joka ei minun kanssani kokoa, se hajottaa. 31. Sentähden minä sanon teille: jokainen synti ja pilkka annetaan ihmisille anteeksi, mutta Hengen pilkkaamista ei anteeksi anneta. 32. Ja jos joku sanoo sanan Ihmisen Poikaa vastaan, niin hänelle annetaan anteeksi; mutta jos joku sanoo jotakin Pyhää Henkeä vastaan, niin hänelle ei anteeksi anneta, ei tässä maailmassa eikä tulevassa.

Markus 3: 22-30. *22. Ja kirjanoppineet, jotka olivat tulleet Jerusalemistä, sanoivat: "Hänessä on Beelsebul", ja: "Riivaajien päämiehen voimalla hän ajaa ulos riivaajia." 23. Niin hän kutsui heidät luoksensa ja sanoi heille vertauksilla: "Kuinka saatana voi ajaa ulos saatanan? 24. Ja jos jokin valtakunta riitautuu itsensä kanssa, ei se valtakunta voi pysyä pystyssä. 25. Ja jos jokin talo riitautuu itsensä kanssa, ei se talo voi pysyä pystyssä. 26. Ja jos saatana nousee itseänsä vastaan ja riitautuu itsensä kanssa, ei hän voi pysyä, vaan hänen loppunsa on tullut. 27. Eihän kukaan voi tunkeutua väkevän taloon ja ryöstää hänen tavaraansa, ellei hän ensin sido sitä väkevää; vasta sitten hän ryöstää tyhjäksi hänen talonsa. 28. Totisesti minä sanon teille: kaikki synnit annetaan ihmisten lapsille anteeksi, pilkkaamisetkin, kuinka paljon pilkannevatkin; mutta joka pilkkaa Pyhää Henkeä, se ei saa ikinä anteeksi, vaan on vikapää iankaikkiseen syntiin." 30. Sillä he sanoivat: "Hänessä on saastainen henki."*

Huomaamme, että keskustelu, jossa Jeesus varoitti kirjanoppineita ja muitakin ihmisiä Pyhän Hengen pilkkaamisesta, on kuvattu Markuksen ja Matteuksen evankeliumeissa hyvin samaan tapaan: sekä asiasisältö kokonaisuutena että yksityiskohdat ovat varsin yhtäpitävät. Myös Luukkaan evankeliumissa (11: 14-23) kuvaus on hyvin samantapainen kuin Matteuksella ja Markuksella. Pyhän Hengen pilkasta ei kuitenkaan

Luukkaan evankeliumissa puhuta vielä tässä vaiheessa, vaan se tulee esiin vähän jäljempänä ja hieman toisenlaisessa asiayhteydessä. Luukkaan mainintaa Hengen pilkkaamisesta meidän onkin ehkä parasta käsitellä vähän tuonnempana.

Matteuksen ja Markuksen evankeliumeissa esiintyvät Jeesuksen sanat Hengen pilkkaamisesta saattavat kyllä näyttää suorastaan kammottavilta. Onko ajateltava, että ihminen, joka vastustaa tai arvostelee sitä, mitä Jeesus opettaa, on auttamatta kadotuksen oma? Entä ihminen, joka vastustaa sitä sanomaa, mitä Kristuksen seuraajat Jumalan Hengen innoittamina, tukemina ja opastamina julistavat? Entä se, joka puhuu törkeyksiä Pyhästä Hengestä?

Ensinnäkin on otettava huomioon, että Raamatun sanoja on aina tarkasteltava niissä yhteyksissä, joihin ne kuuluvat. Mikäli Raamatun sanoihin vedotaan asettamatta niitä historiallisiin ja tekstiyhteyksiinsä – mikäli niitä niin sanoakseni repäistään irti yhteyksistään – voidaan niillä ”todistaa” mitä tahansa. Jeesuksen sana ”Älkää tuomitko, ettei teitä tuomittaisi” on kristillisen ajattelun perusohjeita. Mutta kristitty, joka esittää kriittisiä ajatuksia jostakin eettisesti tai uskonnollisesti arveluttavana pitämästään menettelystä tai toimintamallista, saa kyllä jokseenkin varmasti kuulla tämän raamatunlauseen. Se voi osua hyvinkin paikalleen, siteerasipa sitä kristitty tai ei-kristitty ihminen. Kuitenkin riittää aina niitä, jotka läjäyttävät tämän Raamatun sanan vasten sen kasvoja, joka ei aivan kaikkea käyttäytymistä tai toimintaa hyväksy tai ole hyväksyvinään. Tällöin on ongelmana se, että asianomaiset eivät välttämättä mitään muuta Raamatusta tiedä tai halua tietää kuin tämän ainoan kohdan. Näin käytettynä tämäkin sana muuntuu pelkäksi fraasiksi, jota käytetään miltei todisteena siitä, että *kaikki* on uskonnollisesti tai eettisesti hyväksyttävää. Yhteyksistään irrotettuna se ei välttämättä edusta kristillistä ajattelua.

Raamatun kohtia, joissa puhutaan Pyhän Hengen pilkkaamisesta, voidaan taas väärinkäyttää päinvastaisella tavalla: *”Jos et hyväksy kaikkea, mitä minä opetan/mitä meidän seurakuntamme arvostaa ja korostaa, olet jo*

arveluttavan lähellä Pyhän Hengen pilkkaa.” Saarnaaja tai omasta mielestään ja kannattajiensa mielestä profetoimisen lahjan tai muun karismaattisen lahjan omaava uskonnollisen yhteisön johtohenkilö ei ehkä esitä näin jyrkkää väitettä, mutta hämmästyttäviä esimerkkejä tämän suuntaisesta asennoitumisesta esiintyy kirkkohistoriassa paljonlaisesti.

Mikko Reponen, ”Viipurin profeetta” oli aikoinaan maankuulu maallikkosaarnaaja. Hän lausui Viipurin tuomiokirkossa kesken jumalanpalveluksen, että mainittu kirkkorakennus tuhoutuisi kolmen vuoden kuluttua kokonaan. Näin sitten kävikin, sillä talvisodan aikana neuvostoarmeijan tykkituli tai mahdollisesti ilmapommitukset hävittivät kirkon maan tasalle. Mikko sai tapahtuneen johdosta suurta arvovaltaa kristillisissä piireissä ja oli kuolemaansa asti todellisen Jumalan miehen maineessa.

Mikko Reposesta on kerrottu sellaista tarinaa, että hän kerran junamatkalla innostui taas julistamaan sanaa toisille matkustajille. Tällöin yksi näistä asettui jyrkästi vastustamaan hänen sanomaansa. Mikko sanoi silloin miehelle, että tämä olisi vainaja ennen kuin juna saapuisi seuraavalle asemalle. Ennustus toteutuikin, sillä asianomainen kuoli äkkiä ennen seuraavaa asemaa.

Tunnetusti on erittäin yleistä, että ihminen, jolle julistetaan Jumalan sanaa, asettuu jyrkästi vastahankaan. Niin me kai kaikki monesti teemme tai olemme tehneet. Lienee lupa kysyä, miksi juuri tämä Repos-Mikon lähetystyötä tiukasti vastustanut henkilö sai näin tavattoman ankaran rangaistuksen. Tällainen vastaanhangoittelu on ihmiselle hyvin tyypillistä käyttäytymistä, eikä meitä muitakaan ole kohdannut kirous tai kuolema. En halua arvostella Reposen toimintaa muissa suhteissa, mutta kunhan ei hän (tai hänen kannattajansa, sillä nämä ovat saattaneet yksinkertaisesti vain varioida tavallista kulkutarinaa, jota on kerrottu monista uskonnollisista johtajista) olisi hieman yliarvioinut asemaansa Jumalan

valtakunnassa. Kertomuksessa on vaikea olla uumoilematta kristitylle ja saarnaajalle sopimatonta narsismia.

Samantapainen on muuan kertomus Ensio Surma-ahosta. Hän oli teologian opiskelija, joka 1960-luvulla sairastui syöpään, mutta toipui siitä sädehoidon avulla – ainakin joksikin aikaa. Hän julkaisi kaksi melkoista huomiota herättänyttä kirjaa, joissa hän käsitteli kristillisessä hengessä kokemuksiaan syöpäsairaudesta ja sen vaikutuksesta hänen ja hänen läheistensä elämään.

Kerrotaan, että eräs helluntailaissaarnaaja pian näiden tapahtumien jälkeen sattui tapaamaan Ensio Surma-ahon ja miehet alkoivat keskustella uskonasioista. Surma-aho mainitsi, ettei hän ole päässyt eroon tupakoinnista, mutta se nyt ehkä ei ole kovin turmiollista, ettei ole päässyt. Saarnaaja kuitenkin varoitti häntä vakavasti, antoi ymmärtää, että kieltäytyminen tupakoinnin lopettamisesta oli tottelemattomuutta Jumalaa kohtaan – tottelemattomuutta, jolla olisi vielä hirvittävät seuraukset. Surma-aho poltteli silti savukkeita edelleen, mutta hänen kävi niin kuin saarnaaja oli sanonut käyvän, jos hän pysyisi itsepintaisesti tupakoinnin paheessa: hän hylkäsi kokonaan kristinuskon, ja noin kymmenen vuoden kuluttua hän sairastui uudelleen syöpään ja kuoli siihen.

(Näin siis kerrotaan, mutta haluan nimenomaan korostaa, etten tiedä pitääkö tarina miltään osin paikkaansa. Minulla ei ole mitään tietoja Ensio Surma-ahon uskonnollisen kannan kehityksestä tai sen mahdollisesta muuttumisesta, ei liioin hänen myöhemmistä vaiheistaan tai sairauksistaan tai mahdollisesta kuolemastaan. Historialliselta kannalta tämäntapaiset jutut ovat täysin epäluotettavia. Tässä kertomus on vain esimerkkinä tietyntyyppisistä uskonnollisista kulkutarinoista, joissa toistuu samanlainen ajatusmalli erilaisina toisintoina eli variantteina.)

Tämän johdosta taas voitaneen kysyä, miksi tupakointi, joka on erittäin monen kristityn ongelmana, oli juuri tässä tapauksessa niin kamala asia, että sen jatkaminen vei Surma-ahon luopumukseen ja kuolemaan.

Nykyäänkin on monia hartaita kristittyjä, jotka vetelevät sauhuja, eikä kukaan väitä heidän joutuvan kadotukseen pelkästään tupakoinnin takia. Mikä siis antoi saarnaajalle niin suuren auktoriteetin, että Ensio vaipui ruumiilliseen ja hengelliseen kuolemaan siksi, että kieltäytyi noudattamasta hänen neuvoaan? Vai luuliko saarnaaja liikoja itsestään? Tehtailiko hän mahdollisesti koko jutun pitääkseen hengellistä arvovaltaansa yllä?

Raamatussa esiintyy kyllä samantapaisia kertomuksia, joita voidaan – mikäli halutaan – pitää esikuvina, joiden mukaiset tapahtumat ovat mahdollisia nykyäänkin. Profeetta Elisaa pilkanneiden pikkupoikien kerrotaan joutuneen karhujen syömiksi (2 Kun. 2:23-25), ja Paavali julisti tuomion Kyproksen saarella toimineelle noidalle ja väärälle profeetalle Barjeesukselle eli Elymaalle, joka heti menetti näkönsä (Ap.t. 13:4-12.) Ananiaan ja Safiran tapaus voidaan niin ikään mainita tässä yhteydessä.

Esikuvia voidaan siis löytää. Mutta kertomus Elisasta ja pikkupojista ei oikein vastaa Raamatun antamaa kokonaisvaikutelmaa, jonka mukaan ihmisen ei suinkaan pidä kirotta pieniä poikia tai ketään muutaakaan, vaan pikemminkin antaa anteeksi ja siunata. Ja Raamatun antaman kokonaiskuvan mukaan Jumala on antanut ja antaa anteeksi paljon pahempiakin asioita kuin kaljupäisen miehen pilkkaamisen. Mikäli on historiallinen tosiasia, että karhut söivät nuo poikaparat, on nähdäkseni täysin varmaa, ettei tämä traaginen tapaus ollut missään syy-yhteydessä poikien kylläkin sopimattomaan ja röyhkeään käyttäytymiseen. Ja mainitsemieni uusitamentillisten esikuvien osalta toteaisin, ettei meistä nykykristityistä kukaan ole Pietari eikä Paavali eikä meidän ole syytä asettaa itseämme heidän vertaiseensa asemaan Jumalan seurakunnassa. Ne kaverit taisivat tuntea Herransa vähän paremmin kuin me. Eikä ihmisiä ylipäänsä pidä pelotella suotta, sillä todella suuria syntejä ja pahuuden ilmentymiä on maailmassa sellainen määrä, että taistelussa niitä vastaan on työtä varsin riittävästi. Asiantila vain vaikeutuu entisestään, jos ruvetaan mitättömistä pikkuasioista tekemään anteeksiantamattomia syntejä. Jeesus vastusti opetuksessaan juuri sitä,

että lain selityksessä takerruttiin mitättömiin asioihin ottamatta huomioon lain tarkoitusta ja sen henkeä kokonaisuutena.

Karismaattisen kristillisyyden piirissä esiintyy ajattelua, jonka mukaan kriittinen suhtautuminen sanotun suuntauksen arvostamiin armolahjoihin on arveluttavan lähellä Jumalan pilkkaa. Niiden katsotaan olevan niin kerta kaikkiaan ilmiselvää Pyhän Hengen työtä, että niiden arvosteleminen ei ole ihmisten käyttäytymisen vaan Jumalan toimien arvostelemista.

Kaiken arvostelun ei silti tarvitse olla aiheetonta. Seuraavassa muutamia kriittisiä ajatuksiani:

1. Kielilläpuhumisen ei tarvitse aina olla Pyhän Hengen vaikuttamaa. Kielilläpuhuminen eli glossolalia on ilmiö, joka on selitettävissä myös puhtaasti psykologisesti – eräänlaisen itsesuggestion tuloksena. Lisäksi kielilläpuhumista esiintyy muissakin uskonnoissa kuin kristinuskossa (muun muassa eräissä hindulaisuuden ja islamin suuntauksissa sekä suhteellisen alkukantaisissa luonnonkansojen uskonnoissa).
2. Profetian armolahja on aivan samalla tavoin inhimillisten rajoitteiden alainen ilmiö kuin muukin ihmisten toiminta. Siihen tulee aina suhtautua kriittisesti, sillä se ei merkitse, että profetiat olisivat erehtymättömiä. *Kaikki* ihmiskädestä tai ihmisen suusta tuleva on vajavaista, myös profetiat. Nykyään profeettoina esiintyvien ihmisten julistamille sanomille ei voida antaa samaa arvovaltaa kuin Raamatulle, Jumalan pyhälle Sanalle.

Helluntailaisessa musiikkiperinteessä on jaettu hengelliset laulut kahteen kategoriaan: 1) tavallisiin hengellisiin lauluihin ja 2) niihin, joista käytetään nimitystä ”Laulu Hengessä”. Viimeksi mainittuun kategoriaan kuuluvista lauluista on helluntailaisuudessa sellainen käsitys, että Pyhä Henki on suoraan antanut ne asianomaisille hengellisille runoilijoille. Kuulin 1970-luvulla radiosta erään tällaisen

”laulu Hengessä”- kategoriaan kuuluvan laulun. Muutaman vuoden päästä havaitsin kuitenkin, että tuon laulun sanoitusta oli myöhemmin muutettu, paranneltu sitä kielellisesti ja tyyllillisesti. Miten tämä oli voinut olla tarpeellista, jos kerran laulu oli saatu suoraan ylhäältä?

3. Monet karismaattiset parantajat selittävät varsin usein, että parannettavan ihmisen kärsimät kivut ja sairaudet johtuvat olennaisesti siitä, että hänen jalkansa ovat keskenään eripituiset. Niinpä he sitten armolahjojensa avulla pidentävät tai lyhentävät parannettavan henkilön jalkoja.

Tämän johdosta voidaan mainita pari lääketieteellistä tosiasiaa: Useimmilla ihmisillä toinen jalka on jossain määrin toista lyhyempi. Karismaattisten parantajien havainnot ovat tässä siis täysin oikeita. Mutta lääketieteellisiin tosiasioihin kuuluu myös se seikka, että tämä jalkojen eripituisuus aiheuttaa vain harvoissa tapauksissa asianomaiselle mitään kipuja tai sairauksia. Näin ollen karismaattisten parantajien diagnoosi on useimmissa tapauksissa täysin erheellinen, jolloin he hoitavat sairautena normaalia ja haittaa aiheuttamatonta ilmiötä selvittämättä sairauden todellisia syitä, sen etiologiaa.

4. Kuulin aikoinaan eräässä karismaattisessa kokouksessa puhuttavan ihmisistä, joita ohjaa sataprocenttinen Jumalan johdatus. Raamatusta voitaisiin mainita lukuisia kohtia, jotka antavat jokseenkin toisenlaisen kuvan. Sataprocenttisesti oikein ja hyvin toimii ainoastaan Jumala, mutta kukaan ihminen ei ole Jumala. Erehdykset ja synti kuuluvat jokaisen kristityn vaellukseen aina hänen kuolemaansa asti.

Edellä esitetty ei merkitse sitä, että haluaisin arvostella karismaattista liikettä sinänsä tai sen perusajatuksia. Kritiikki

kohdistuu vain sanotun liikkeen – ja monien muiden kristillisten liikkeiden – piirissä toisinaan ilmeneviin epäkohtiin. Jos joku saarnaaja tai julistaja väittää olevansa niin täysin Jumalan johdatettavana, että hänen ajatustensa ja väitteittensä vastustaminen on Pyhän Hengen pilkkaa, hän on asettanut itsensä asemaan, johon kellään ihmisellä ei ole oikeutta. Sillä kukaan ihminen ei ole erehtymätön eikä vapaa synnistä, ja vaikka Pyhä Henki puhuu meille usein ihmisten välityksellä, ei kenelläkään ole oikeutta asettua käyttämään Jumalalle kuuluvaa auktoriteettia. Se on vallan tavoittelemista, itsekästä ja narsistista käyttäytymistä. Meillä on vain yksi Herra. Papitkaan eivät ole välittäjiä, joiden avulla hoitaisimme suhdetta Jumalaamme, vaikka luterilaisenkin kirkon piirissä joskus tällaista puhutaan. Meidän välittäjänämme suhteessa Isään Jumalaan on Jumalan Poika, ainoastaan Hän. Papit ovat toimihenkilöitä ja asiantuntijoita, jotka opintojensa nojalla tuntevat erityisen hyvin uskonasioita ja niihin liittyvää problematiikkaa. Raamattu pääsee täysiin oikeuksiinsa ainoastaan silloin kun sitä tutkitaan tieteellisin menetelmin, muun muassa siksi, että siihen sisältyy paljon asioita, jotka teologiseen tutkimukseen perehtymätön lukija, vaikka harras kristittykin, saattaa ymmärtää väärin. Tästä on juuri tämän iltamme teema hyvänä esimerkkinä.

Mutta ajatellaan nyt sitä sanomaa, minkä Jumala on Henkensä välityksellä ilmoittanut ihmisille Raamatussa, oikeaa kristillistä sanomaa. Sillä onhan se meillä Raamatussa, kokonaisuus joka on uskon kautta jollakin tavoin tajuttavissa, vaikka järki ei sitä pysty täysin tajuamaan. Onko nyt niin, että ihmisen tila on toivoton ja hän on tuhon oma, mikäli hän kieltäytyy ottamasta Jumalan sanaa kuuleviin korviinsa ja hylkää kerran toisensa jälkeen Jumalan kutsun?

No, toki on selvää, että ihmisen tulee tehdä parannus ja uskoa evankeliumi (suomeksi *ilosanoma*). Se on meille pelastuksen tienä eikä meille ole muuta tietä näytetty. Mutta me kaikki, joka ainoa,

olemme vastustaneet Jumalan tahtoa, kun hän on meitä kutsunut. Kaiken aikaa meissä on syntinen mieli, jonka vallassa oleva ihminen elää itsekkäästi ja lähimmäistensä onnesta ja kärsimyksistä välittämättä, haluamatta kuulla Jumalan sanaa tai uskoa häneen. Jumala on kuitenkin kasteessa antanut meille viisumin taivasten valtakuntaan, ja Pyhä Henki valistaa meidän omaatuntoamme Raamatun kautta ja usein muullakin tavoin, niin että tajuamme olevamme rikollisia ja rangaistuksen alaisia olentoja, jotka ainoastaan Jumalan armo voi pelastaa ikuiseen elämään ja autuuteen Jumalan valtakunnassa.

Pyhä Henki neuvoo ja johdattaa meitä, niin että osaamme, jaksamme, haluamme ja ymmärrämme elää suhteessa Jumalaan ja lähimmäisiimme sen mukaan, mitä Raamattu meille opettaa. Maan päällä emme pääse synnistä eroon. Pyhitystä voi kyllä tapahtua, mutta kuolemaamme asti pysymme syntisinä ja tarvitsemme Jumalan armoa.

Jokainen ihminen siis vastustaa sisimmässään ainakin jossain määrin Jumalan tahtoa ja Sanaa, joka on kirjoitettu hänen Henkensä johdolla. Jos Pyhän Hengen pilkkaaminen tarkoittaisi tällaista ihmisen kylläkin valitettavaa asennoitumista, ei kukaan ihminen voisi pelastua. Pyhän Hengen pilkkaamisesta siinä ei ole kysymys.

Kun meitä ei siis tällaisen jatkuvan Jumalan tahdon vastustamisen johdosta syytetä Pyhän Hengen pilkkaamisesta, on selvää, ettei tällainen anteeksiantamaton herjaaminen voi myöskään tarkoittaa mitään yksittäistä syntiä. Edes rienaavat puheet Pyhästä Hengestä eivät siis voi olla Hengen pilkkaamista siinä merkityksessä, missä Jeesus tätä termiä käyttää. Sellaista puhetta viljellyt ihminen voi kyllä palata kristilliseen uskoon ja Jumalan yhteyteen. Olen itsekkin nähnyt tällaisen tapauksen.

Jeesus ei missään evankeliumin kohdassa väittänyt jonkun ihmisen syyllistyneen Pyhän Hengen pilkkaamiseen. Hän arvosti oman aikansa juutalaisten kirjanoppineiden tietoja ja ajattelua. Juutalaisen uskonnon pyhänä kirjana oli jo Jeesuksen aikana heprealainen Raamattu – kirja, jota kristityt nimittävät Vanhaksi testamentiksi. Jo tuolloin oli olemassa myös *halakha*, perinne jonka mukaisesti Raamattua selitettiin. *Halakhaa* pitivät oikeana tietona ja Raamatun selityksenä nimenomaan farisealaiset, jotka olivat kannattajamäärältään merkittävin juutalaisen uskonnon suuntaus ja johon enimmät kirjanoppineet kuuluivat.

Jeesus hyväksyi ilmeisesti pääosin *halakhan*. Hän joutui silti erimielisyyksiin kirjanoppineiden kanssa, useista eri syistä. Mutta kun kirjanoppineet, aikansa etevimmät teologit, väittivät Jeesuksen karkottavan riivaajia Beelsebulin avulla ja tämän antamalla voimilla, Jeesus tunsu suurta huolta heidän hengellisestä tilastaan. Beelsebul oli alun perin Vanhassa testamentissa esiintyvän filistealaisten kansan jumalia, mutta Jeesuksen aikana nimi kuului niihin nimityksiin, joita käytettiin Jumalan vastustajasta, Saatanasta. Jeesus totesi, että kirjanoppineet vastustivat hänen työtään ja toimintaansa perusteluin, jotka he todella hyvin Raamatun tuntijoina itsekin tiesivät täysin mahdottomiksi. Tämä osoitti sen, että he aivan hyvin ymmärsivät, että Jeesus toimi Isän Jumalan tahdon mukaisesti ja suoritti Jumalan hänelle antamaa tehtävää. Kun Jeesuksen toiminta, muun muassa sairaiden parantaminen, ei miellyttänyt heitä, he kuitenkin leimasivat hänet Beelsebulin eli Paholaisen edustajaksi.

Tämä meni jo hyvin pitkälle, mutta Jeesus ei väittänyt kirjanoppineiden pilkanneen Pyhää Henkeä. Hän vain varoitti heitä vakavasti jatkamasta Jumalan tahdon vastustamista asiassa, jossa he sen kyllä ymmärsivät mutta jossa he väittivät Jumalan työtä Paholaisen työksi.

Näin tulemme siihen lopputulokseen, että Pyhän Hengen pilkkaaminen ei tarkoita mitään erityistä syntistä tekoa tai puhetta, vaan sitä, että ihminen paaduttaa mielensä vähitellen kokonaan, sulkeutuu täydellisesti Jumalan armolta. Täällä maan päällä emme voi tietää kenestäkään ihmisyksilöstä, että hän olisi näin tehnyt. Toivottomiltakin näyttävissä tapauksissa voi tapahtua ihmeitä. Jumalalle ei mikään ole mahdotonta.

Jos joku lähimmäisemme pelkää tai uskoo pilkanneensa Pyhää Henkeä ja olevansa kadotuksen oma, mitä meidän on hänelle sanottava? Voimme todeta, että ihminen, joka todella on pilkannut Jumalan Henkeä, ei koskaan eikä missään tapauksessa itse usko näin tehneensä. Hänen sydämensä on paatunut, eikä hän pysty tuntemaan syyllisyyttä mistään eikä pelkäämään Jumalan rankaisevan häntä mistään. Jos ihminen itse on huolestunut tai peloissaan taikka suorastaan epätoivon vallassa uskoessaan tai pelätessään syyllistyneensä Pyhän Hengen pilkkaamiseen, on varmaa, ettei hän ole Henkeä pilkannut. Hänen tuntemansa pelko ja syyllisyydentunne ovat tässä suhteessa täysin aiheettomia. Ne johtuvat jostakin ahdistavasta tunne-elämyksestä tai fyysisestä tai psyykkisestä sairaudesta, eivät suinkaan epäuskosta tai siitä, että hänen suhteessaan Jumalaan olisi mitään vikaa.

Riivaajista eli demoneista olisi paljonkin puhuttavaa. Oikeastaan ne sopisivat jonkin Henkari-illan pääteemaksi. Tässä toteaisin vain lyhyesti, että Jeesuksen aikoina ajateltiin monien sairauksien olevan riivaajien aiheuttamia. Parantaessaan ihmisiä tällaisista sairauksista Jeesus toimi aikansa yleisten käsitysten puitteissa. Hän ei koskaan leimannut sairaita ihmisiä erityisen pahoiksi tai syntisiksi ihmisiksi tai väittänyt näiden olevan millään lailla syyllisiä tilaansa. Siten puhe riivaajista oli vain ikään kuin sairauden nimitys niin kuin nykyään vaikkapa epilepsia tai neuroosi tai kaksisuuntainen mielialahäiriö.

Nyttemmin on lääketieteellisen tutkimuksen avulla saatu selvitettyksi monia neurologisten ja psykiatristen sairauksien syihin ja niiden hoitoon liittyviä asioita. Raamattu ei ole lääketieteen oppikirja. Kun Jeesuksen opetuslapset eivät pesseet käsiään ennen ateriaa, vaikka se oli verraten yleisesti tunnustettu uskonnollinen velvollisuus, Jeesus puolusti heitä uskonnollisin perustein. Tästä ei pidä päätellä, ettei käsienpesu ennen ateriaa olisi tarpeellista. Lääketieteellinen tutkimus on todennut sen vähentävän suuresti tartuntatautien leviämisen vaaraa.

Pahojen henkivaltojen olemassaoloa en suinkaan epäile, mutta jos kaikki Suomen psykiatriset sairaalat käytäisiin läpi, väitän ettei niissä olisi yhtään potilasta, jonka sairaus olisi pahojen henkien aiheuttama. Tästä syystä demonien karkottaminen eli eksorkismi ei meidän aikanamme ole oikea psyykkisten tai neurologisten sairauksien tai muidenkaan tautien hoitomenetelmä, sillä Jumala ei suosi puoskareita, jotka vain lisäävät lähimmäistensä tuskia ja ahdistusta. Sen sijaan on vastustettava pahoja tekoja, jotka suuntautuvat etenkin turvattomiin ja avuttomiin ihmisiin – lapsiin ja aikuisiin – ja aiheuttavat osaltaan psyykkisiä sairauksia ja ahdistusta: epäoikeudenmukaista ja liian ankaraa kasvatusta, laiminlyöntiä, seksuaalista ja psyykkistä hyväksikäyttöä sekä fyysistä ja psyykkistä väkivaltaa. Niitäkin, jotka tällaiseen syyllistyvät, tulee silti ymmärtää. Usein heidän käyttäytymisensä johtuu osaksi myös siitä, että he ovat itse joutuneet lapsuudessaan kokemaan tällaista pahuutta. Heitäkin on autettava kääntymään todelliseen katumukseen ja parannukseen. Jumalan valtakunnassa ei tunneta toivottomia tapauksia, eikä meidänkään pidä menettää toivoamme. Ja jos sen menetämme, Jumalalla on sittenkin voima ja valta tehdä mahdoton mahdolliseksi ja voittaa pahuus ja itsekkyyys.

Eräissä Raamatun kohdissa käsitellään Pyhän Hengen pilkkaa ainakin osittain toisenlaisesta näkökulmasta:

Luukas 12:10 *Ja jokaiselle, joka sanoo sanan Ihmisen Poikaa vastaan, annetaan anteeksi; mutta sille, joka Pyhää Henkeä pilkkaa, ei anteeksi anneta.*

Pyhän Hengen pilkkaaminen määritellään tässä hyvin samaan tapaan kuin edellä siteeratuissa Markuksen ja Matteuksen evankeliumien kohdissa. Kuten edellä todettiin, ei Hengen pilkkaamista koskevaa jaetta kuitenkaan ole tässä sijoitettu sen keskustelun yhteyteen, jossa Jeesus Matteuksen ja Markuksen evankeliumeissa varoituksensa esittää.

Luukkaalla on juuri edellä kursivoituna siteeratun jakeen edellä jakeissa 8-9:

12: 8-9 *8. Mutta minä sanon teille: jokaisen, joka tunnustaa minut ihmisten edessä, myös Ihmisen Poika tunnustaa Jumalan enkelien edessä. 9. Mutta joka kieltää minut ihmisten edessä, se kielletään Jumalan enkelien edessä.”*

Tämä merkitsee ehkä sitä, että Luukkaan tapa käsitellä anteeksiantamatonta syntiä liittyy läheisemmin pariin Heprealaiskirjeen jaksoon kuin edellä mainittuihin Matteuksen ja Markuksen evankeliumien jaksoihin.

Kirje Heprealaisille on kirjoitettu joskus alkukirkon varhaisina aikoina. Se on osoitettu Jerusalemissa ja Syyriassa asuville kristityille, jotka ovat kääntyneet juutalaisuudesta kristinuskoon. Kirjeen kirjoittajan henkilöllisyyttä ei ole onnistuttu selvittämään. Varsinkin aikaisemmin sitä on hyvin yleisesti pidetty Paavalin kirjoittamana, mutta nykyään useimmat tutkijat eivät ole sillä kannalla. Kirje on hyvin toisenlaista kreikan kieltä kuin Paavalin kirjeissään käyttämä kreikka, sanavarasto esimerkiksi on paljon laajempi kuin Paavalin kirjeissä. Kirjeessä ei ole mitään mainintaa siitä, että se olisi Paavalin kirjoittama, eikä edes viittausta tähän suuntaan

(Paavalin merkittävin oppilas Timoteus tosin mainitaan kerran, mutta hän lienee ollut muutenkin tunnettu ja arvostettu varhaiskristillinen sananjulistaja). Kirjeen niin sanoakseni tekninen rakenne, jäsentelytapa, on toisenlainen kuin Paavalilla. Heprealaiskirjeen arvo kristillisenä kirjoituksena oli antiikin aikoina pitkään hyvin kiistanalainen kysymys, mutta sitten se kuitenkin hyväksyttiin kaanoniin, johon siis luetaan ne kirjat, mitkä nykyäänkin ovat Raamatussa: Jumalan innoittamina eli inspiroimina syntyneet kirjat, joita kristityt pitävät heitä ohjeistavana Jumalan sanana. Erimielisyydet johtuivat eräistä kirjeessä esiintyvistä teologisista näkemyksistä, joihin palaamme kohta. Juuri nämä oppikatsomukset tekevät myös osaltaan epäuskottavaksi käsityksen, että Paavali olisi kirjeen kirjoittaja, sillä on erittäin vaikea uskoa, että Paavali olisi asianomaisia jaksoja hyväksynyt. Muilta osin kirje kyllä paljolti edustaa samantapaista opetusta kuin Paavalin kirjeet.

Esitykseni problematiikan kannalta ovat tärkeitä **Heprealaiskirjeen** kohdat 6:4-8 ja 10:26-29. Näistä edellisessä esitetään, että ihmisiä, jotka ovat kerran kristilliseen uskoon kääntyneet ja sitten siitä luopuneet, on mahdotonta enää *”uudistaa parannukseen”* (6:6). Jälkimmäinen taas kuuluu:

Hepr. 10:26-29: *26. Sillä jos me tahallamme teemme syntiä, päästyämme totuuden tuntoon, 27. niin ei ole enää uhria meidän syntiemme edestä, vaan hirmuinen tuomion odotus ja tulen kiivaus, joka on kuluttava vastustajat. 28. Joka hylkää Mooseksen lain, sen pitää armotta kahden tai kolmen todistajan todistuksen nojalla kuoleman: 29. kuinka paljoa ankaramman rangaistuksen luulettekaan sen ansaitsevan, joka tallaa jalkoihinsa Jumalan Pojan ja pitää epäpyhänä liiton veren, jossa hänet on pyhitetty, ja pilkkaa armon Henkeä!*

Mahdollisesti Luukkaan evankeliumissa, mutta joka tapauksessa tässä siteeraamissani Heprealaiskirjeen 10. luvun jakeissa Pyhän Hengen

pilkkaaminen näyttää minusta tarkoittavan muuta kuin Matteuksen ja Markuksen evankeliumeissa. Heprealaiskirjeessä ja ehkä myös Luukkaalla Pyhän Hengen pilkka (*armon Henki* Hepr. 10:29 tarkoittanee aivan samaa kuin Pyhä Henki) yhdistetään nimenomaan luopumuksen tai lankeemuksen yhteyteen. Samaa jyrkkää tuomiota uskosta luopuneille julistetaan myös jaksossa Hepr. 6:4-8, jossa tosin ei Pyhää Henkeä mainita lainkaan.

Kovaa tekstiä on heprealaisille lähetetty. Niin kovaa, että tuskin edes hurjimpien fundamentalistien on vaikea olla ajattelematta, että vähempikin kovuus riittäisi. Sitä paitsi kristillisen kirkon historiasta tiedetään hyvin lukuisia esimerkkejä tapauksista, joissa uskostaan luopunut tai sen kieltänyt kristitty on katuva syntisenä pyrkinyt pääsemään takaisin Jumalan seurakuntaan ja on sinne päässyt muiden sisarten ja veljien joukkoon. Ja kun taas puhutaan kristityistä, jotka tahallaan tekevät syntiä (10:26), niin ainakin itse voin todistaa, että jokaisena elämäni päivänä olen tehnyt ainakin jotain sellaista, minkä olen tiennyt olevan väärää Jumalan silmissä. Kristitty ihminen tekee osan synneistään tahattomasti, tavallaan epähuomiossa, mutta en ole koskaan tuntenut kristittyä, joka ei olisi hyvin usein langennut synteihin, jotka hän on tiennyt synneiksi ja jotka hän on tehnyt tahallaan.

Joka tapauksessa on varmaa, etteivät mitkään yksittäiset raamatunkohdat, Hebrealaiskirjeen tai muiden kirjojen otteet, muuta eivätkä horjuta hivenenkään vertaa sitä perustotuutta, josta koko Uusi Testamentti kokonaisuutena todistaa. Nimittäin sitä, että *Jumala on armollinen ja että tuhlaajapoika tai -tyttö on aina tervetullut Taivaallisen Isän kotiin*. Ja saihan Pietarikin anteeksi. Pietari, Jeesuksen läheisimpiin kuuluva opetuslapsi, joka pelkäsi joutuvansa itsekin vainotuksi ja kielsi kolmeen kertaan Herransa ennen kuin sitä itsekään huomasi. Pietari sai anteeksi ja hänestä tuli suuri *ihmisten kalastaja*, jota muistamme vielä nytkin.

Hebrealaiskirje ottaa yhtenä puheenvuorona kantaa keskusteluun, jota alkuaikojen kirkossa käytiin siitä, voidaanko sellaisia kristittyjä, jotka ovat esimerkiksi vainojen aikana kieltäneet uskonsa, enää uudelleen ottaa seurakunnan yhteyteen, sen jäseniksi. Antiikin aikoina syntyi kristillisen kirkon piirissä kaksi liikettä, ensin novatiolaisuus ja sitten donatolaisuus, jotka eivät hyväksyneet langenneiden kieltäjien ottamista armoihin. Mutta kovin monta vuosisataa nuo ryhtiliikkeet eivät eläneet, vaan kirkko omaksui lempeämmän kannan kuin Hebrealaiskirjeen kirjoittaja. Ja eiköhän Jumala ole siinäkin asiassa kirkkoaan johtanut pitämättä sitä toistatuhatta vuotta pimeydessä.

Martin Luther on esittänyt mielenkiintoisen ajatuksen raamatunkritiikistä, Yleensä hän kyllä piti tarkoin kiinni Raamatun arvovallasta ja sen ohjeellisuudesta. Eteväenä ja myös kriittisenä teologina hän kuitenkin katsoi, että Raamatun sanojen ja kirjojen arvon ratkaisevana kriteerinä on se, miten kukin teksti ja kirja *ajaa Kristuksen asiaa*. Muutamia Uuden testamentin kirjoja hän tästä lähtökohdasta käsin arvosteli siinä määrin, ettei hän pitänyt niitä täysin kanonisina, siis ohjeellisina. Kyseessä olivat Hebrealaiskirje (koska se antaa Jumalasta liian ankaran kuvan, joka ei sovellu yhteen Jeesuksen ja Paavalin opetusten kanssa), Jaakobin kirje (julistaa Jumalan lakia varsin hyvin, mutta armoa liian vähän), Ilmestyskirja (sisältö on liian vaikeaselkoinen) ja Juudaan kirje (siinä vedotaan Henokin kirjaan, joka ei ole kristillisten kirkkojen yleisesti kanoniseksi hyväksymä kirja). Luther käänsi ensimmäisenä koko Raamatun saksan kielelle ja loi siinä samalla saksan kirjakielen. Näitä äsken mainittuja kirjoja hän ei kyllä Raamatustaan pois jättänyt, mutta sijoitti ne siihen kaikkein viimeisiksi, kun ne eivät hänen mielestään oikein yltäneet samalle tasolle kuin muut osat Raamattua.

Tämä esitykseni sisältää paljon enemmän kannanottoja kuin nämä alustukseni yleensä sisältävät. Ehkä ne ovat myös tavallista jyrkempiä. Halusin nyt kerran sanoa asiat halki, torjuakseni erinäisiä kirkon toiminnan ja sen jäsenten uskonelämän kannalta haitallisia väärinkäsityksiä ja

vastustaakseni vakavia epäkohtia. Jos olen tällä jutullani jotakuta loukannut, toivon että asianomaiset antavat anteeksi. Kun nyt jaan alustukseni paikallaoleville henkarilaisille viikkoa ennen sitä iltaa, jona sitä tullaan käsittelemään, toivon että kaikki lukisivat sen etukäteen melko tarkkaan, mikäli mahdollista ja jos jaksavat. Kun juttuni on kovin pitkä ja ehkä myös pitkäväteinen, voitaisiin ehkä menetellä niin, että sitä ei 15. päivän iltana käsitellä järjestyksessä kohta kohdalta, vaan jokainen voi tuoda vapaasti esiin ajatuksia joita juttu on hänessä herättänyt.

Entinen pappi sanoi saarnassaan: ”Älkää tehkö niin kuin minä teen, vaan niin kuin minä sanon.” Itse joudun menemään vielä pitemmälle: Älkää hyvät ystävät usko mitä minä sanon, jollen perustele sitä oikein ja Raamatun mukaisesti. Ankarakin kritiikki on sallittua, ja jos olen jonkun mielestä vääristellyt kristinoppia ja Raamatun sanaa, niin ajatelkoon, että turpiin vaan. Lieventävänä seikkana voin mainita, että tätä asiakokonaisuutta puinut härkä ei ole pariin päivään ehtinyt nukkua kuin aivan riittämättömästi. Toki hän on särpinyt suuhunsa työurakan kestäessä noin kymmenen litraa teetä, mutta sittenkin univaje on ehkä heikentänyt arvostelukykä ja tehnyt härkämme mielialan liian happameksi ja poleemiseksi. Oma syytämäni joka tapauksessa on, mitäs piti laiskuuttani ruveta työhön liian myöhään.

Katsotaan nyt.

